

4 | 2024

ÄGARKUNDERNAS EGEN TIDNING

samarbete

LI ANDERSSON:

***Jag stressar
fortfarande
över pengar***

13
NYA RECEPT

Med S-Förmånskort

0€

Pris utan
S-Förmånskort 4€

**RONI BÄCK
OCH OVÄNTAD
ENSAMHET**

Kungligheter

VÅRA POPULÄRA SKÖNHETSINFLUENCERS
PINJA POTASEV OCH VALTTERI SANDBERG AVSLÖJAR
VAD DE EGTENLIGEN TYCKER OM ATT SMINKA SIG

JULIA AALTO-SETÄLÄ

är Samarbetes
redaktionschef som
kroniskt drömmer
om gränderna och
restaurangerna i Rom.

Foto Outi Törmälä

Makeup med på förlossningen

I vår familj firar vi en viktig födelsedag i november, då vår underbara son fyller två år. I vårt bostadsbolag är han känd som den lilla gårdskarlen, eftersom han garanterat är med där det händer saker, oavsett om det räfsas eller skottas snö. Han älskar maskiner och godnattsagor. På två år har han utvecklats till en alldeles fantastisk liten person.

För två år sedan förberedde vi oss för den största förändringen i vårt liv genom att packa BB-väskan, bada bastu och önska oss en så enkel och trygg förlossning som möjligt. När min man var på jobbet tittade jag på serier på Netflix och bombarderade mina kollegor med artikelteman. Mest av allt väntade jag dock otåligt på att den lilla människan skulle komma ut.

Jag kände mig väldigt oattraktiv under den sista tiden av graviditeten, men makeup gav min svullna uppsyn den uppfräschning som jag som hett längtade efter. Därför packade jag även ner makeupväskan i BB-väskan.

Jag trodde att jag skulle vilja fräscha upp mig senast när jag lämnade sjukhuset. Att använda makeup har alltid gett mig glädje och självsäkerhet.

I vår huvudartikel lyfter fantastiska **Pinja Potasev** och **Valteri Sandberg** fram makeupens glädjebudskap. Jag känner mycket väl igen deras tanke om att makeup och hudvård gör att du känner dig mindre sjabbig och bättre till mods. Det var just den inre känslan av välmående som jag eftersträvade när jag i förväg planerade att ta med makeup till mitt livs viktigaste första möte. Naturligtvis skulle jag komma ihåg alla serum och dagkrämer, ingen tvekan om saken.

Barnet föddes sist och slutligen 11 dagar efter beräknad tid, ett par timmar innan förlossningen skulle sättas igång. Han var fulländad, söt och underbar. Den oerhörda lycka jag kände förändrade hela mitt sätt att tänka för gott.

Och hur gick det med makeupväskan? Den låg kvar orörd i väskan och jag kom ihåg den först många veckor senare. Men vilket kärt återseendet det var, då jag kunde täcka de svarta ringarna under ögonen från allt vakande.

julia

samarbete

Innehållsdirektör, chefredaktör

Asta Kujala

Redaktionschef

Julia Aalto-Setälä

Ansvarig producent

Päivi Paulavaara

Innehållschefer Katja Bäcksbacka och Juho Kahilainen

Producenter Sanna Autio (mat), Kaisa Viljanen och Hanna Syrjälä

Biträdande producenter

Mari Lantto och Outi Vartiainen

Redaktörer Tuuli Kanerva,

Minna Perovuori och Maarit Rasi

AD (digitalt) Anton Sinelnikov

Videor Santtu Miikkulainen

Digital producent

Suvi-Päivikki Jänkälä

PRODUKTION OCH

SERVICEUTVECKLING

Serviceutveckling Essi Ovaska

och Noora Suvanto

Produktionschef, tryck

och distribution Kristiina Ekman

PRODUKTIONSPARTNER

Printti-AD Markus Frey och

Iina Lievonon-Thapa, Kubo

Grafiker Arja Karjula,

Aste Helsinki

Bildproducent Jenni Valpio,

Aste Helsinki

UTGIVARE Centrallaget för

Handelslagen i Finland (SOK)

MEDIEFÖRSÄLJNING SOK

Smartmarketing@sok.fi

KONTAKTUPPGIFTER SOK

Redaktion

yhteishyva.toimitus@sok.fi

fornamn.efternamn@sok.fi

Växel SOK 010 768 011

Postadress

PB 1, 00088 S-gruppen

Ägarkundstjänsten

010 765 859 (0,088 euro/min.)

hjälp i alla frågor som gäller

ägarkundsrelationen.

Ditt handelslag www.s-kanava.fi

TRYCKERI

PunaMusta Oy

120:e årgången

ISSN-L 0044-0396

ISSN 0044-0396 (print)

ISSN 2242-2196 (webb)

Upplaga 18918

(Media AuditFinland, 2023)

Medlem i Aikakaushuuto ry

VI HÖRS!

PÅ NÄTET
yhteishyvä.fi

FACEBOOK
Yhteishyvä

INSTAGRAM
@yhteishyva

PINTEREST
@Yhteishyvä

I DETTA NUMMER

Välkommen till nya Samarbete

18

I kostymmodet för herrar är det en tidlös stil som gäller.

4

MAKEUP ÄR ÄVEN LEK

Det är tillåtet att gilla att sminka sig, säger Pinja Potasev och Valtteri Sandberg som är skönhetsinfluencers.

14

"INGEN KLARAR SIG ENSAM"

Mod har tagit Li Andersson långt.

33

18

MER KOSTYMKAVAJ

Turo har långa traditioner i den finländske mannens garderob.

24

BRA LÄGE, MINDRE RISK

Vad är bra att veta om marginalen på bostadslån?

28

CYKELKÖP MED BONUS

Paketcyklern förändrade vardagen i fyra personers familjen.

30

VÄNNER EFTERLYSES

Roni Bäck har känt sig ensam efter att han fick barn.

32

ROLIG SEMESTER FÖR NYFIKEN KATT

Leksakerna och klätterträdet föll hotellets lurviga gäst i smaken.

33

MJUKT PAKET

Än hinner du sticka landskapssockor att ge i julklapp.

24

Det är bra att konkurransutsätta bostadslån.

ÅTERKOMMANDE

17 Kähkönen

36 Visa det gröna kortet

37 Sudoku

38 Kryss

LEK MED MAKEUP

Pinja Potasev och Valtteri Sandberg tycker att man inte ska ta för allvarligt på att sminka sig. Dessa skönhetsinfluencers berättar hur mycket och till vad allt makeup verkligen behövs.

text **HANNA SYRJÄLÄ** foto **LIISA VALONEN**

S kulle du vilja göra en makeup med temat Stockholm? Eller rödvin? Mjuk nallebjörn? Så här gör du en Marilyn Monroe-makeup, en ”jag kom precis från utlandet”-makeup och en Frankensteins brudgum-makeup.

Om du gillar de nya rougenyanserna, kan du baka en choklادتårta i de färgerna.

Dessa exempel är tagna ur **Pinja Potasevs** och **Valtteri Sandbergs** Tiktok- och Instagram-videor. I dem är makeup och skönhetsvård någonting roligt och lekfullt.

När du tittar på videorna får du aldrig någonsin känslan av att det är någonting fel med dig eller att du behöver skämmas över dig själv. Däremot kan du ha roligt, få inspiration och till och med skratta.

Pinja Potasev och Valtteri Sandberg är skönhetsinfluencers. De är så populära att de till och med kunde kallas för skönhetsdrottning och -kung på sociala medier i Finland.

De själva drar på munnen lite över den definitionen. Men får jag ändå skriva det i artikeln?

”Bara du inte skriver att vi själva titulerar oss så”, säger de med ett skratt.

Pinja har över 125 000 följare på Tiktok. För dem presenterar hon olika sätt att använda rouge, ögonfransbörstare med värme och hur du kan lägga en hel makeup med enbart concealer.

Valtteri har producerat innehåll för sociala medier i hela 12 år. Numera fokuserar han mest på Tiktok och Instagram. I sina videor berättar han vad som kännetecknar en bra fuktighetskräm, rengöringsolja eller ett bra solpuder.

Just detta är vad Pinjas och Valtteris följare helst vill ha: produktrekommendationer. Vilken kräm absorberas bra? Hur gör du en bra makeupbas? Och vilken mascara är bäst?

Även i slutet av denna artikel ges några hett efterlängtade produktrekommendationer: Pinja och Valtteri berättar vilka åtta produkter de gillar allra bäst just nu.

Tre lager med lösögonfransar på varandra

Pinja och Valtteri är inte enbart kollegor, utan också vänner. I många fall verkar de tänka lika.

Till exempel tycker de båda att man inte ska ta för allvarligt på att sminka sig. Du kan testa allt och använda din kreativitet för att hitta din stil.

Om det inte blir bra, är det ingen skada skedd.

”Det går alltid att tvätta bort makeupen och börja om”, säger Valtteri.

Pinja blev intresserad av makeup när hon gick i högstadiet och föll för den japanska stilen. Hon testade många olika stilar och kunde till exempel ha tre lager med ögonfransar ovanpå varandra.

Senare utbildade hon sig till makeupartist, maskör och kosmetolog. Numera skriver hon även böcker om skönhet: *Pinjan meikkikirja* kom ut i augusti.

Valtteri har gått en lite annan väg. Han var influencer och publicerade annat innehåll på sociala medier, med gjorde då och då inlägg om hur han behandlade sin acne.

Det väckte intresse. Med tiden började Valtteri göra allt mer skönhetsinnehåll.

Både Pinja och Valtteri var nominerade till Årets skönhetsinfluencer vid galan Tubecon Awards. Denna gång tog Valtteri hem segern.

Det är tillåtet att gilla att sminka sig

Låt oss då gå till den stora frågan: varför använder ni makeup?

”Det är ett sätt att uttrycka min personlighet”, säger Pinja.

”För mig är hudvård och sminkning sätt att älska och bry mig om mig själv”, säger Valtteri.

Man känner sig snyggare när man bär makeup.

Det behöver vi inte sticka under stol med.

Här kommer vi till hur man såg på användning av smink förr jämfört med nu. I dag är det tillåtet att gilla att sminka sig. Förr ansågs det vara fåfängt, ett tecken på låg intelligens.

Det finns en enkel förklaring till det. Misogyni, dvs. kvinnohat, säger Valtteri.

”Att vårda sitt yttre anses vara feminint. Allt som är feminint anses av någon anledning alltid vara sämre.”

Att det anses vara feminint att sminka sig påverkar också mäns attityd till att sminka sig. Vissa män skulle kanske gärna göra någonting för att fräscha upp sitt utseende, men det är en hög tröskel att använda makeup.

Avgörande för Valtteri en gång i tiden var när han såg manliga influencers från USA sminka sig på sociala medier.

→

”DET GÅR ALLTID ATT
TVÄTTA BORT MAKEUPEN
OCH BÖRJA OM.”

Att vårda sitt yttre är
enligt Pinja Potasev
och Valtteri Sandberg
ett sätt att uttrycka
och älska sig själv.

Avgörande för Valtteri
var när han såg
manliga influencers
från USA sminka sig
på sociala medier.

”Dessa män sminkade inte över sina finnar i hemlighet under bordet. Utan de sminkade sig fullt ut och hade till exempel färggrann ögonmakeup. Det inspirerade mig.”

Valtteri och Pinja anser att man också mår bättre om man vårdar sitt yttre. Du känner dig mindre sjabbig och bättre till mods om du tar hand om din hud och sminkar dig.

Och du behöver inte skämmas för att säga det högt.

”Om någon börjar må bättre av att träna är det ingen som ifrågasätter det. Men det är på intet sätt sämre att börja må bättre av makeup och hudvård. De påverkar det psykiska välbefinnandet på samma sätt”, säger Valtteri.

Glamour eller 90-talsstil

För närmare 20 år sedan skedde någonting som förändrade kosmetikamarknaden och människors sätt att sminka sig totalt. Videoplattformen Youtube såg dagens ljus.

Skönhetsinfluencers började publicera videor på hur de sminkar sig och tittarna tog lärdom av dem. Videoformatet är oslagbart när det gäller att lära sig sminkning: det fungerar inte lika bra att läsa tipsen på ett papper.

Det blev mer vardagligt att sminka sig. Tidigare var man nästan tvungen att gå en kurs vid medborgarinstitutet om man ville lära sig att lägga makeup. I dag kan vem som helst lägga samma makeup som exempelvis **Kim Kardashian** i sitt eget badrum.

Valtteri lade ut skönhetsvideor redan på Youtube. Numera finns även reels på Instagram samt Tiktok.

Tack vare skönhetsvideor och sminktutorials är många bättre på att sminka sig än tidigare. Efterfrågan på olika slags produkter har också ökat, och nyheter lanseras ständigt.

Ibland blir det snarast produkthysteri, säger Pinja och Valtteri. De minns hur det var för omkring tio år sedan då folk tittade på skönhetsvideor på Youtube och det var trendigt att ha massor med makeupprodukter. Nästan som att alla skulle var sminkörer-maskörer och ha en resväska full med smink.

I själva verket behöver du inte ha så många produkter, enligt dem. Några bra basprodukter räcker gott och väl.

Du behöver inte skaffa alla nyheter som kommer ut. Alltid är nyheterna som lanseras inte ens nyheter, utan det kan hända att du redan har en liknande produkt.

Många makeuptrender klarar du också av med de makeupprodukter du redan har. Det är bra att minnas, eftersom trenderna varierar till och med varje vecka på Tiktok. En vecka är trenden en lysande,

”DEN SOM FÖRSÖKER FÖLJA VARJE TREND FÅR BYTA ESTETIK VARJE VECKA.”

klar hy och nästa är det trendigt med 2000-talsmakeup med smala ögonbryn.

Hur ska man hänga med i alla trender?

Det behöver du inte göra, säger Pinja och Valtteri. Din makeup ser knappast föråldrad ut, även om du inte följer alla trender.

Numera accepteras dessutom många olika stilar: det var kanske mer förr som alla skulle se likadana ut. Nu kan din stil vara glamour eller till exempel 90-tal, och ingen tittar snett på dig.

Det är alltid bäst att lita på sin smak.

”Den som försöker följa varje trend får byta estetik varje vecka. Det är bäst att hålla fast vid det du gillar”, säger Pinja.

Valtteri instämmer.

”Om du gillar mittbena, behåll den. Eller om du gillar stuprörsjeans bättre än raka jeans, använd sådana.”

Och även detta är att följa sin stil: du kan också låta bli att sminka dig om du inte vill.

Absolut ingen press

Sociala medier ger upphov till utseendehets, någonting som det har pratats mycket om. Pinja och Valtteri försöker vara noggranna med att inte öka det ytterligare.

Pressen smyger sig på. Enbart det att du klagat på någonting i ditt utseende är ett budskap. Detta gillar jag inte med mig själv, om du har det samma borde du inte heller gilla det!

Valtteri är noggrann med hur han pratar om acne på sociala medier.

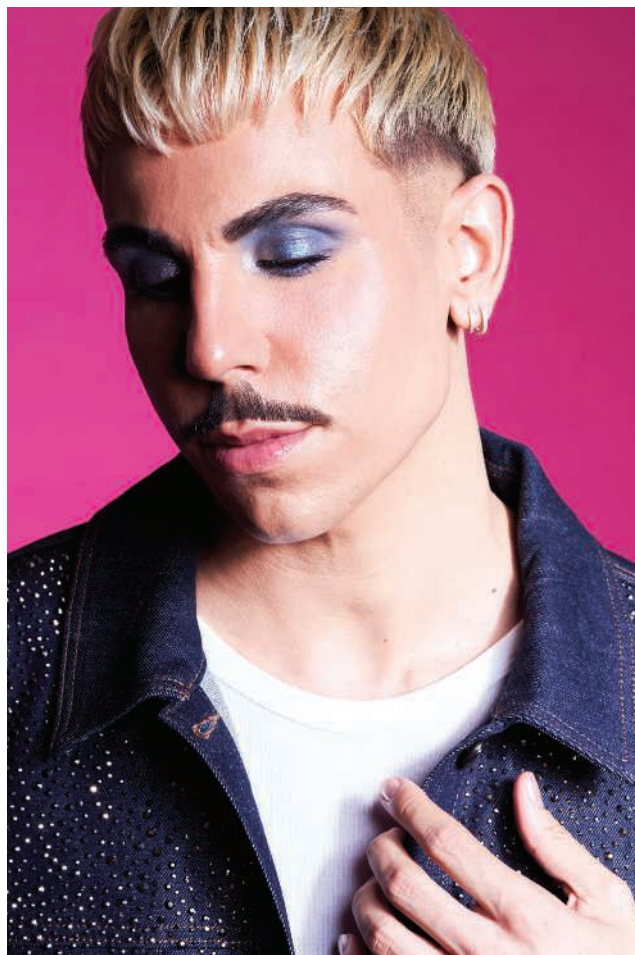
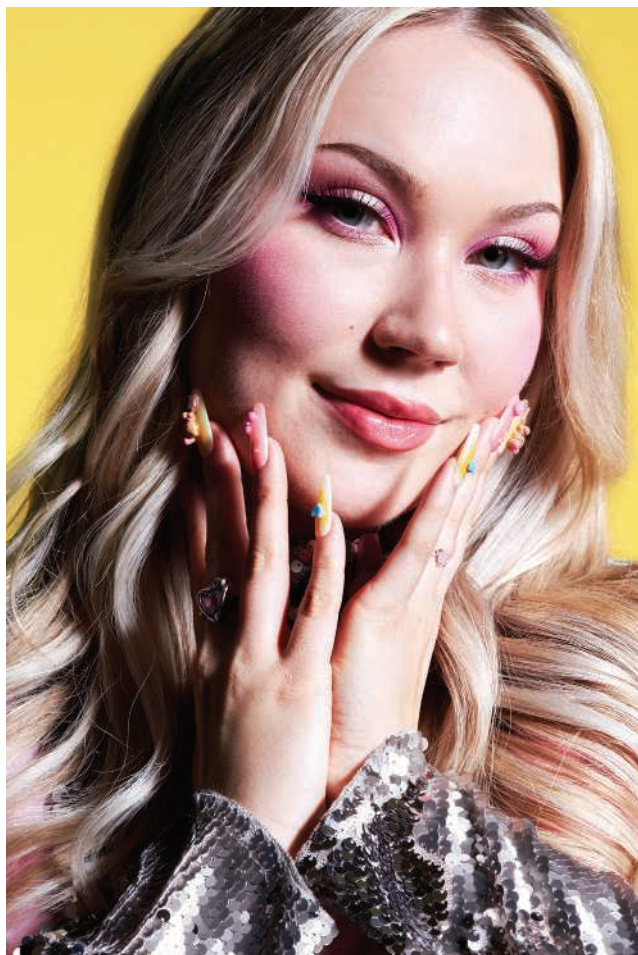
”Jag försöker vara neutral. Jag kan erbjuda stöd, men inte på ett sådant sätt att jag till exempel klagat mycket på mina acneär.”

Också det att någonting presenteras som eftersträvänsvärt eller inte, genererar utseendehets. Enligt Pinja och Valtteri finns det innehåll på Tiktok där denna typ av problem nästan oundvikligen uppstår.

Påhittat exempel: i en video säger en influencer att endast örön av ett visst mått är snygga. Mät du också om dina örön har det måttet.

Efter det är det lätt hänt att personen inte gillar de örön hen ser i spegeln, särskilt om det är en ung person.

→

DET ÄR SVÅRT ATT PRATA OM MAKEUP UTAN ATT NÄMNA HUDVÅRD – DEN ÄR GRUNDEN TILL ALLT.

Mekanismen är inte obekant heller för vuxna. Till exempel kan kommentarer från skoltiden sitta kvar i minnet för evigt. Hur många har inte fortfarande ångest över någonting gällande deras utseende som en person har kommenterat i högstadiet?

Huden är grunden till allt

Även åldrande är en faktor som Pinja, 28, och Valtteri, 30, tänker prata vackert om. De har noterat att det i dag nästan råder en besatthet av att se ung ut. På internet finns mycket innehåll där även riktigt unga täcker sina ”linjer”.

”Jag fasar för vad som kommer att hända när den generation som har vuxit upp med sociala medier blir äldre. Pressen kan vara någonting helt annat när ålderstecknen börjar ge sig till känna”, säger Pinja.

I dag är idealet en hy som ser ung ut och som helt

saknar textur. Det finns dock gränser för vad allt man kan göra med hyn.

”En som har acne kan lägga mycket arbete på att få bra hy. Men det lyckas ändå inte alltid. En annan har medfött bra hy och kommer alltid att ha det”, säger Pinja.

”Även om hen tvättar ansiktet med handtvål”, fyller Valtteri i.

Hudvård är i vilket fall som helst en intressant bransch. Inom makeup lanseras inte nödvändigtvis så många helt nya produkter, men inom hudvård däremot finns det innovationer, säger Pinja och Valtteri.

Och hudvård är viktigt. Det är svårt att ens prata om makeup utan att nämna hudvård – den är grunden till allt.

Men nu är det dags för de efterlängttade produktrekommendationerna! Här kommer de.

Pinjas tips:

MAC Pro Longwear Concealer

"Täcker även mörka ringar under ögonen och ger en pigg look. Concealern är väldigt dryg. Den hålls bra under ögonen och klumpar inte ihop sig i tunna linjer. En produkt som aldrig sviker, jag har använt den sedan 2016."

Essence SKIN tint-tonad kräm

"Detta är ingen regelrätt foundation, men den ger färg och slätar ut: huden får en vacker lyster. Krämen innehåller även vårdande element. Känns inte som makeup i ansiktet. Jag gillar den väldigt mycket och den är också förmånlig."

Essence BLUSH crush! -rouge 10

"Jag använder denna i färgen Pink Pop, men det finns många olika färgnyanser. Det här är en fräsch rouge som genast ger ansiktet färg: du ser pigg ut. Den kan appliceras tunt om du inte gillar kraftig rouge. Men den går också att applicera i flera lager om du vill ha kraftigare effekt. Förmånlig."

G Beauty Lab Press & go lowerlashes

"Superenkla lösögonfransar, du behöver inget lim. Det finns olika modeller: naturliga och mer dramatiska. De här är särskilt bra om du tycker att det är svårt att lägga lösögonfransar eller de inte håller hela dagen. Dessa läggs under de egna fransarna och pressas ihop med dem."

Valtteris tips:

Smuuti Skin Watermelon Lip Mask-läppmask

"Återfuktar läpparna mer än vanlig läppbalsam. Ändå är den snyggt och glänser på läpparna. Du kan applicera den till natten eller lika bra använda den på dagen, den är mångsidig."

NYX Professional Makeup Oil Lip Drip Gloss-läppglans

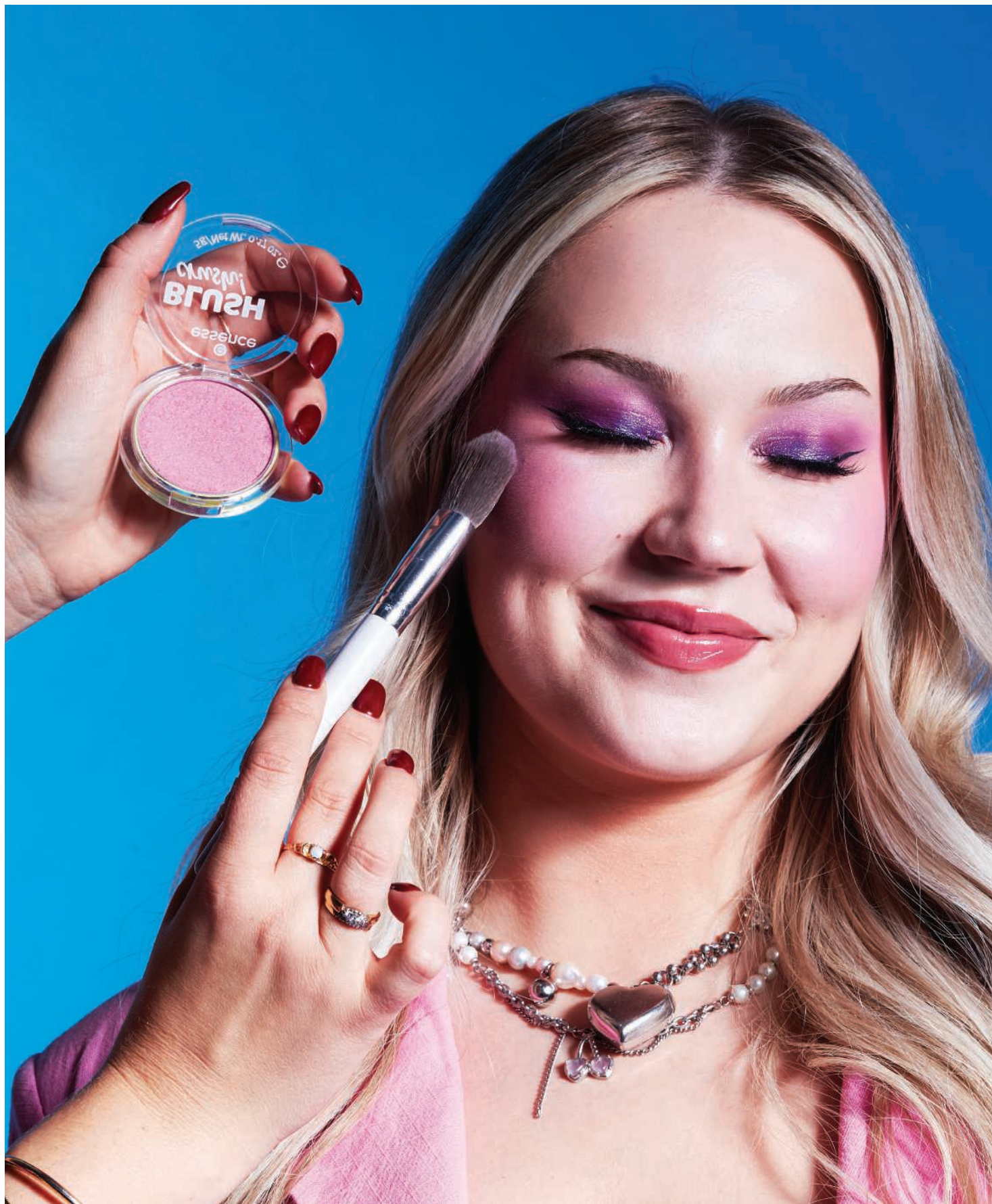
"Även denna läppglans återfuktar, och den finns i många olika färger. Min favorit är Chillin Like a Vil."

NYX Professional Makeup Buttermelt Blush-rouge

"En fantastisk rouge. Finns i många olika färger. Breder ut sig lätt på huden, innehåller mycket pigment. Rouge ger alltid ansiktet liv. Ibland behöver du inget annat än fuktighetskräm och rouge."

Anastasia Beverly Hills Brow Freeze Gel-brynvax-gel

"Du kommer långt med ett bra bryngel. Även om jag i övrigt är osminkad använder jag alltid bryngel. Det ger ansiktet struktur och ett piggt utseende."

Rouge har blivit en hit igen

KRÄMROUGE är en riktig hitprodukt just nu, säger **Annie Muukka**, makeupartist på Sokos i Lahtis.

En nästan glänsande hy med fin lyster har varit trendigt redan länge. Rejält med rouge är viktigt i en makeup med lyster.

Även denna makeuptrend har fått ett lyft på Tiktok. Liksom det mesta numera, åtminstone bland unga.

Produkter som har trendat på Tiktok har blivit enormt populära: hela världen vill ha dem. Så var det enligt Muukka särskilt när Tiktok var en ny plattform.

Muukka berättar att till exempel mascaran New York Lash Sensational Sky High från Maybelline var just en sådan megahit som lyftes fram på Tiktok. Den sålde slut och var svår att få tag på nästan över hela världen.

Även läppstiftet Black Honey från Clinique blev omåttligt populärt.

Muukka tror att mer olika sorters produkter lyfts fram numera tack vare Tiktok. I dag är det inte så att alla vill ha exakt samma produkt.

Läppstiftet byter färg

Säljer ni vit mascara? När allt fler kunder frågar efter samma produkt gissar Muukka att produkten har trendat på Tiktok.

Ibland får spännande enskilda produkter stor synlighet på Tiktok, som läppstift som byter färg.

”I ett skede ville alla göra lockar i håret med hjälp av ett badrocksskärp och köpte produkter för det.”

Muukka påpekar att det faktum att dofter har blivit mycket populära även bland herrar startade på Tiktok.

Men visst letar också damer efter doftrekommendationer på Tiktok.

Trendiga just nu är enligt Muukka

kroppssprayer från Sol de Janeiro. Först kom den populära kroppslotionen Brazilian Bum Bum från Sol de Janeiro och nu är dofterna populära.

På Sokos i Lahtis lyfts Tiktok-favoriterna fram. På hyllkanterna finns lappar med information om att denna produkt trendar på Tiktok.

Även på Sokos.fi finns en separat sida för aktuella hits på Tiktok.

Dockstilen är trendig

Mest är det unga som följer Tiktok-trenderna. Muukka påpekar dock att det var människor i alla åldrar som visade intresse för mascaran Sky High från Maybelline som blev omåttligt populär.

På Tiktok kan makeuptrenderna variera så ofta som varje vecka. Muukka har inte noterat att takten skulle vara fullt lika snabb i hennes jobb.

”Den som gillar att sminka och klä upp sig kanske byter stil då och då. Allmänt taget har trenden redan i flera år varit en hud med fin lyster och rikligt med rouge.”

Hur ser då en trendig makeup i jul- och nyårshelgen ut? Muukka tipsar om att till exempel tranbärsfärgat läppstift förväntas bli en hit.

Dockstilen är trendig inom makeup: även där används rikligt med rouge.

Du kan testa olika makeuplooker i ditt ansikte med hjälp av Sokos Instagram-filter. Annie Muukka har skapat makeuplookerna.

Till höstens trender hör bland annat en rökig grunge-makeup och frosty där turkos används.

Även en något överraskande stil kommer eventuellt att trenda.

”Enbart röda läppar, ingen mascara och kanske ingen annan ögonmakeup överhuvudtaget. Det faller säkert många stressade i smaken. Den stilen förväntas bli trendig”, säger Muukka. ■

Pinjas och Valtteris makeup: Sokos
Se produkterna på Yhteishyvä.fi

”Ingen klarar sig ensam”

Framgångarna har inte gett Li Andersson fullständig sinnesfrid. Hon stressar fortfarande över hur hon använder sina pengar och oroar sig för dem som inte har det lika bra. I den här intervjun pratar hon om sina närstående, mod och arrogans.

text MAARIT RASI foto OUTI TÖRMÄLÄ

Europaparlamentarikern **Li Anderssons** mod har tagit henne långt. Som yngre var hon en typisk duktig flicka, som var nervös över att prata finska i offentligheten, men som gjorde det ändå. Som politiker har hon en sällsynt karisma, som har fått beröm över partigränserna.

Andersson tror att verkligt mod är att våga se saker med andra människors ögon. Arbetet fortsätter i Europaparlamentet, dit Vänsterförbundets stjärna valdes genom alla tiders jordskredsseger i valet i juni – mitt under en tid då många har svårt att få pengarna att räcka till i vardagen.

Mod att försvara andra

”Även om vi hade det bra i min familj, förstod jag redan som barn att människor har väldigt olika utgångsläge. I dag är denna insikt en central del av min politik.

”MISSLYCKANDEN
LEDER SÄLLAN
TILL NÅGONTING
DRAMATISKT.”

Mina väljare oroar sig över att finländarna för närvarande mycket kraftigt delas in i vinnare och förlorare. Regeringen försämrar försörjningsmöjligheterna och tjänsterna för dem som redan sedan tidigare har minst, men befriar höginkomsttagarna från konsekvenserna av statens sparåtgärder.

Forskning visar tydligt att samhällsstrukturerna som en gång i tiden byggdes upp i Norden fungerar utmärkt även i global skala. Alla, inklusive de rika, mår bra i länder där förmögenhets- och inkomstskillnaderna är små och de sociala problemen därmed mindre.

Ändå tänker vissa människor att offentliga tjänster eller sociala skyddsnät inte har någon betydelse, eftersom de själva har det bra just nu. Ibland förvånas jag över hur arrogant det är. Ingen kan veta om sjukdom eller arbetslöshet kommer att drabba en själv, eller om man till exempel får ett barn som behöver stöd från samhället.”

Mod föder nytt liv

”Jag vet inte om man kan säga att det är modigt att skaffa barn, men det har varit den största förändringen i mitt liv som har gjort mig till en mer känslös beslutsfattare än tidigare. Jag vill ändå påpeka att barnlösa kan fatta lika bra beslut för barnens räkning.

Ett barn ger enormt mycket glädje varje dag, men ökar också oron över läget ute i världen. Nyheterna →

A close-up portrait of Li Andersson, a woman with long brown hair and blue eyes, smiling slightly. She is wearing a dark plaid shirt. The background is a solid orange color.

LI ANDERSSON

VEM?

Li Andersson, 37, är en finländsk politiker. Riksdagsledamot för Vänsterförbundet 2015–2024, ordförande för Vänsterförbundet 2016–2024, undervisningsminister 2019–2023 och Europaparlamentariker 2024–.

BOR: i Åbo och i Bryssel. Sambo med före detta hockeyspelaren Juha Pursiainen. Paret har en treårig dotter.

AKTUELLT: Blev som röstmagnet invald i Europaparlamentet 2024. Andersson är ordförande för Europaparlamentets utskott för sysselsättning och sociala frågor. Detta är en ovanlig post för en parlamentariker från Finland.

"En av mina
vänner påminner
mig ofta om att
personer som gör
mycket också gör
fler misstag."

om klimatförändringarna känns mer konkreta när jag tänker på framtiden genom mitt barn. Jag tittar ofta på min dotter och undrar över i vilken värld hon kommer att leva om 50 år."

Mod att vara autentisk

"Det viktigaste jag har lärt mig av min pappa är att inte bry mig om vad andra tänker. Det var en bra lärdom, men det är bra att komma ihåg att ingen klarar sig ensam. I mitt offentliga arbete har jag vant mig vid att människor alltid har en åsikt om mig, även om de inte känner mig på riktigt. Det känns konstigt. Mina vänner och de som stöder mig hjälper mig. Med dem kan jag också dela svåra stunder."

Mod att synas

"Jag anses vara en modig talare, även om jag har varit tvungen att öva på det. Jag är främmande för tanken att förmågan att hålla tal är en inneboende egenskap. När jag blev vald till Vänsterungas ordförande var jag fortfarande osäker på mina kunskaper i finska, eftersom mitt modersmål är svenska. Då hade jag hjälp av att jag spelade teater, där jag lärde mig att inta ett rum."

"NÄR JAG LEVDE PÅ SMÅ INKOMSTER VAR JAG ALLTID RÄDD FÖR ATT KLANTA TILL DET."

Jag tipsar nya riksdagsledamöter att hålla anförandena i plenum så korta som möjligt, för att tröskeln för att hålla tal inte ska bli så hög."

Mod att misslyckas

"Det har varit lärorikt att notera att misslyckanden sällan leder till någonting dramatiskt. I stället får du nya, annorlunda möjligheter. En av mina vänner påminner mig ofta om att personer som gör mycket också gör fler misstag. Därför gräver jag inte ner mig i begångna fel, utan försöker alltid blicka framåt. Mitt tips till alla unga som är rädda för att misslyckas är att du grämer dig mycket mer över gånger då du inte ens vågat försöka, än över gånger då du försökt och misslyckats."

Mod att leva med måtta

"När jag levde på små inkomster var jag alltid rädd för att klanta till det. Känslan av stress sitter kvar i ryggmärgen på mig. Mitt sätt att använda pengar präglas ännu av samma känsla som vid den tiden då jag hade dåligt med pengar. Jag försöker fortfarande alltid göra väl övervägda köp, och en stor del av mina kläder och möbler köper jag på second hand. Men nu kan jag spendera mer pengar på min familj, till exempel på semesterar. Förra sommaren besökte vi Imatra Spa och bodde i stugor på olika håll i Finland."

Mod att tro på framtiden

"Jag upplever att beslutsfattandet för närvarande går i fel riktning på många sätt. De högerextremistiska rörelserna får starkare fotfäste i Europa, vikten av klimatåtgärder tonas ner och människors jämlikhet ifrågasätts. Att korrigera dessa fel tar tid, men det är inte omöjligt. Mod är att våga tro på förändring även under svåra tider och att bevara hoppet om en bättre framtid."

Vår tid präglas på global nivå av stora miljökriser, ökad ojämlikhet och koncentration av välstånd. Ändå är det viktigt att tro på att även enskilda individer har möjlighet att förändra saker. Min största rädsla är att människor ska sjunka ner i apati." ■

**SIRPA
KÄHKÖNEN**

är författare och
fokuserar särskilt
på historia och
samhällsfrågor.

Vuxna, kom ihåg att leka!

Jag har förvånat mig över det tilltagande gnället den senaste tiden. Gnället hörs såväl i den of-fentliga debatten som vid privata tillställningar. Jag har tänkt att det är ett nytt sätt att uttrycka expertis.

Men en talterapeut som jag känner trodde att den förändrade röstanvändningen även kan bero på spänningar i överkroppen, orsakade av den intensiva användningen av digitala enheter.

Numera använder vi smarta enheter överallt, inte enbart inomhus när vi sitter stilla, utan även utomhus när vi rör på oss. När vi går, cyklar, åker elsparkcykel, kör bil. När jag var barn var jag lika intresserad av böcker som dagens unga är av innehållet som deras telefoner erbjuder, och jag minns mycket väl att det varnades för att bokslukare förstör sina ögon och äventyrar sin hälsa. Jag klagar alltså inte på förmågan att låta sig uppslukas av någonting; det är en nödvändig egenskap för människan.

Däremot funderar jag på hur de digitala enheterna påverkar den sociala gemenskapen. Personer som använder sina enheter med hörlurar ser kanske inte sin omgivning ur ett större perspektiv. Det märker man tydligt när människor som går runt på gatorna och tittar ner i sina telefoner hajar till när de plötsligt upptäcker en mötande eller en bil som svishar förbi framför näsan på dem. De har samma konfunderade blick som en människa som vaknar från riktigt djup sömn. Men att sova är inget bra alternativ i trafiken.

Ofta ser man även folk som rastar hunden och som pillar på telefonen där de går. Kontakten med andra levande varelser är antingen helt bortkopplad

eller också bryts den. Ändå är en av de mest givande faktorerna i samvaron mellan hund och människa den uråldriga, djupa kontakten som är ett ordlöst, men nyansrikt språk av blickar och gester. Av hundar kan människan lära sig social klokhet och att kroppsspråket är det primära i organismsamhällen. Visdomen hos en gammal hund är en sak som du aldrig kan glömma, om du har fått uppleva den.

Samma ordlösa kontakt sker med barn. Det är underbart att få se små barn på gatorna om morgnarna förundras över fåglar, solen och hur vinden smeker deras kinder. Varje dag är ny och häpnadsväckande för barn. Och varje stund, även helt vardagliga sådana, ger barnet underlag för lek och utveckling.

När jag som barn älskade att läsa fick jag ofta höra: gå ut och lek och sitt inte här inne hopkurad! Motvilligt slet jag mig från böckerna. Men när jag kom ut på gården rycktes jag med i leken. Betongtrapporna blev ett oceanfartyg och på öarna i havet fanns det lejon, elefanter och vildhästar. Vi gnäggade, skällde, kivades, blev osams, underhandlade, kom överens om regler och lekte ända till kvällen.

Barn använder sin röst och rör sig naturligt. Kanske vi borde vara mindre oroade över att barn även i dag kryper och jamar i sina fantasilekar. Och fundera mer på vårt eget gnäll och våra böjda skuldror. Den fysiska världen finns inte inuti digital enheter, även barn förstår det. Människokroppen kan inte anpassa sig till att bli en förlängning på digitala enheter utan att protestera och utan smärtor.

Kanske någon borde schasa ut oss vuxna på gården för att leka då och då. ■

Mindre hoodie, mer kostymkavaj

Den finska kostymtillverkaren Turo har klarat sig igenom krig och konkurs. Nu designas märkets plagg av en person som har studerat vid en av Londons mest prestigefyllda skolor.

text SAMI SYKKÖ foto ALEKSI POUTANEN

Enligt Janne Antikainen finns
fortfarande entreprenörsandan och
uppskattningen av kvalitet kvar från
ursprungliga Turo. "Passformen och
tyget är utgångspunkten för allt."

"Vi försöker tillverka kläder som man inte tröttnar på snabbt", säger designern Lassi Järvelä.

P

PÅ EN PROVDOCKA hänger en rosa herrkostym med elegant snitt och vackert tyg. Kostymen hör till Turos kollektion för sommaren 2025 – och är färgklicken i företagets showroom i Sörnäs i Helsingfors.

I övrigt är det fortsatt en klassisk stil som gäller i kostymmodet för herrar: på stänger hänger kläder i färgskalan från blått till grått och från vinrött via mörkgrönt till svart.

”Vi är tidlösa”, säger Turos vd **Janne Antikainen**.

Det stämmer. Det är svårt att säga från vilket år kostymerna, kavajerna och rockarna är. Och i skrädderier ser det likadant ut: klassikerna går sin egen väg i klädvärlden. Modellerna behöver endast finslipas lite med tiden, eftersom kostymernas grundläggande design alltid fungerar.

”Inom herrmodet sker förändringar långsamt. Vi kan använda våra kläder i många år.”

I snabbmodets tidevarv är det ett viktigt budskap.

”Tidlöshet är mer aktuellt än någonsin. Inom second hand håller tidlösa plagg bättre i värde än trendplagg”, säger Antikainen. Han hänvisar till att tidlöst samtidigt också alltid är aktuellt.

”Att köpa en tidlös produkt kan därför även vara en investering.”

Också Turo har hållit sitt värde. Om finländarna känner till någon herr-

kostymtillverkare så är det Turo. Märket har långa traditioner i den finländske mannens garderob – och i Kuopio.

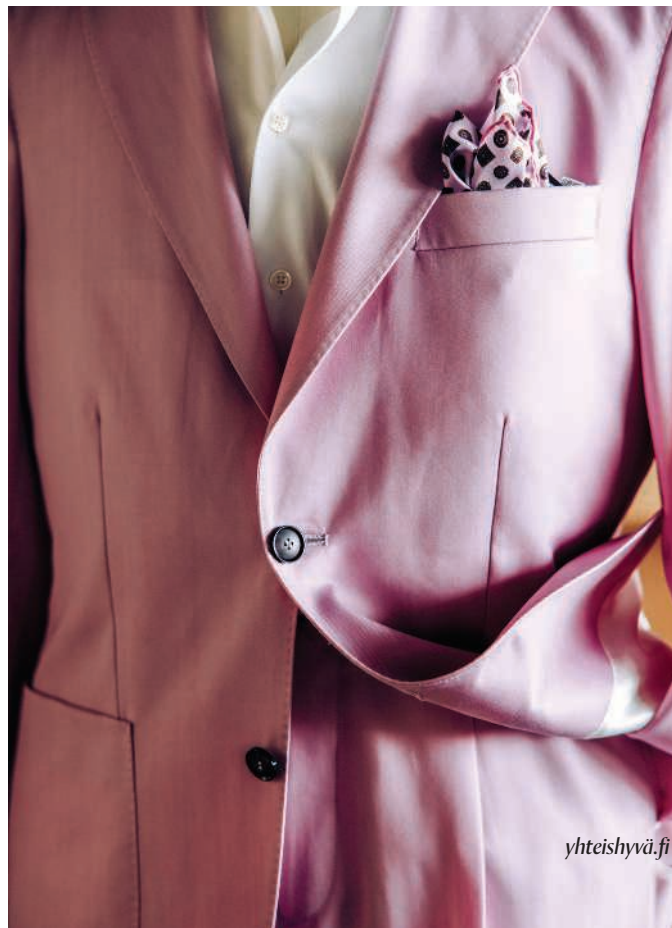
Uniformer för armén

Turos historia började i Kuopio 1938. Företaget grundades av **Veikko Räsänen**, **Veijo Taskinen** och **Oiva Turunen**.

Till en början tillverkade Turo arbetskläder. Endast ett år efter företagets grundande bröt vinterkriget ut, och Turo började även tillverka uniformer för armén. Sedan började man tillverka även tält, väskor och campingutrustning – och naturligtvis kostymer och annan herrkonfektion.

Turo har en imponerande bakgrund. Företaget expanderade och utvecklades så mycket att det på 1970-talet var den största herrkostymtillverkaren i hela Skandinavien. I mitten av 1980-talet sysselsatte Turo närmare 1 500 personer. Detta var den inhemska konfektionsindustrins guldålder, innan lågprisimporten började.

I Turos kollektion finns det utöver klassiska färger även djärvare nyanser.

”Tidlöshet är mer aktuellt än någonsin.”

"En försäljare måste också kunna säga att det här inte är det bästa plagget för dig", säger Janne Antikainen.

TURO

- Grundades i Kuopio 1938.
- Omsättningen är 7 miljoner. Hela koncernens omsättning är 12,5 miljoner.
- För mönstren mättes en gång i tiden 1 000 män.
- Enligt undersökningar ett av de mest kända klädmärkena i Finland.
- En av Turos mest kända reklamkampanjer löd: "Turon housuissa sykkii lämmin sydän".
- År 2000 förvärvade Turo det norska kostymföretaget Frislid.
- Av Turo-koncernens omsättning kommer numera 40 procent från Norge, 50 procent från Finland och 10 procent från Sverige och Baltikum.

I dag är det svårt att föreställa sig att plagg för till exempel brittiska Marks & Spencer tillverkades på Turos fabriker, eftersom den finländska arbetskraften var förmånlig.

"Varje månad fraktades en jumbojet full med plagg till Storbritannien: smokingar och kostymer."

Sedan fattades en mängd dåliga beslut i företagets ledning. Enligt Antikainen expanderade företaget för mycket på 1980-talet. Turo köpte Rukka och satsade på vävplast.

Detta resulterade i konkurs 1988. Men inom kort reste Turo sig ur askan tack vare nya finansörer och kämpade vidare.

Stora förändringar

Janne Antikainen som hade studerat ekonomi i Kuopio började jobba i företaget 2006. Antikainen började som praktikant, men avancerade snabbt. Han utnämndes först till ekonomidirektör och 2014 till verkställande direktör. Han äger också en femtedel av Turo.

"När jag började här hade vi fortfarande egen produktion i Kuopio."

Numera sys plaggen i Litauen och Turkiet. Under Antikainens tid har företaget genomgått stora förändringar.

"Vi har förnyat varumärket, kollektionerna och affärskonceptet."

Designerduon **Anna Ahonen** och **Katariina Lamberg** tog fram en ny, mer slagkraftig logo och ett nytt grafiskt utseende. Dessutom öppnades egna butiker för att kunna förändra varumärkesbilden.

"Vi ville själva styra hur varumärket ser ut och vilken typ av kollektion vi säljer. Den första shop-in-shoppen öppnades på Sokos i Helsingfors 2015."

Typiskt för Turo tidigare var enligt Antikainen att plaggen såg ut som det som butikernas inköpare köpte – det som hade sålt bra året innan.

I de egna butikerna gömdes de traditionella mörka kostymerna i skåp och på paradplats placerades mer spännande produkter.

Axelvaddar gör comeback, men flugornas tid är tills vidare förbi.

Även kollektionerna och tygurvalet förnyades. Man började tillverka plagg av tyger från till exempel italienska Loro Piana som är känt för sin kvalitet. Sortimentet i butikerna breddades och de började sälja skjortor, tröjor, bälten, slipsar, flugor och skor.

Sedan började Turo erbjuda måttsydda kostymer så att kunderna själva kan välja modell, tyg, knappar och fodertyg.

”Att erbjuda måttsömnad är en av de viktigaste faktorerna som bygger upp varumärkesbilden för företag som vårt.”

Till först gick det dock som det ofta går vid stora förändringar: försäljningen minskade. Lyckligtvis lyckades Turo hålla huvudet ovanför vattenytan: ett par år senare, 2016, vände det och företaget gjorde bra resultat.

”Vi var kända som kostymtillverkare, men så sakteliga har konsumenterna börjat upptäcka att vi även erbjuder annat, till exempel högklassiga tröjor.”

Sokos har haft en viktig roll i Turos framgångar.

”Vi har samarbetat i långa tider. Vi har shoppat på sex Sokos-varuhus.”

Kläder som man inte tröttnar på

Men vem är det då egentligen som designar Turos plagg? En av designerna är **Lassi Järvelä**, som har bästa möjliga utbildning för ett företag som Turo. Järvelä har gått i skräddarskola i Helsingfors och har studerat mode på en av världens mest prestigefyllda designskolor, Central Saint Martins i London.

”Turos plagg får sticka ut, men inte vara slit-och-släng. Vi försöker tillverka kläder som man inte tröttnar på snabbt”, säger Järvelä.

Som herrkostymdesigner rör han sig mellan två världar. Skräddartechniken har utvecklats under århundradena, det är med andra ord ingen idé att försöka ändra på den.

Vid Central Saint Martins fick Järvelä lära sig att skapa nya idéer.

Järvelä har också en mission på Turo.

”Jag försöker smyga in lite lyx i människors vardag: mindre hoodie och mer kostymkavaj.”

Inom haute couture är det enligt Järvelä ofta en fråga om att chockera och utmana traditioner. Vid kostymdesign är det andra lagar som gäller.

”Tygerna har en större roll, här spelar vi inte med effektfulla siluetter eller tryck.”

Men visst går det att skönja trender. Axelvaddar gör comeback, men flugornas tid är tills vidare förbi. För bara ett par år sedan var Järvelä på ett bröllop där alla manliga gäster bar fluga.

”Vid den tiden sålde Turo alla flugor företaget bara kunde få tag på”, säger Lassi Järvelä.

Sedermåra har vinden vänt och nu bär även yngre män slips.

”Nu känns det riktigt fräscht med slips på fest.” ■

Högklassiga tyger är av enorm betydelse i kostymmodet.

Artikeln är skriven av journalisten, ekonomen och stilambassadören Sami Sykkö.

Bra läge, mindre risk

Varför har mitt bostadslån just en viss marginal? En förklaring är bostadens läge.

text ANNE VENTELÄ illustration SUVI SUITIALA

De senaste månaderna har räntorna på bostadslån börjat gå ner. Detta kan även ha en positiv inverkan på vilka marginaler bankerna erbjuder kunderna, säger **Annemari Airaksinen**, utvecklingschef på S-Banken.

Marginalen är en lånekostnad som tillkommer utöver referensräntan och som i praktiken berättar till vilket pris banken lånar pengar till just dig. Den totala räntan utgörs av referensräntan och marginalen tillsammans med uppläggningsavgiften och kontoavgiften för lånet.

”När räntorna har börjat sjunka och bostadshandeln sannolikt kvicknar till, börjar bankerna få in fler låneansökningar. Då kan bankerna konkurrera om bra kunder med just marginalerna.”

Den kalkylmässiga marginalen på nya bostadslån var i genomsnitt 0,69 procent i juli 2024, säger Finlands Banks statistik. Etua Oy jämför bostadslån, och enligt deras jämförelse erbjöd S-Banken lägst lånemarginal, 0,6, bland de tio bankerna i huvudstadsregionen i augusti 2024.

MARGINALEN BEROR
PÅ DIN BOSTAD,
OCH ÄVEN PÅ DIG.

Vilken marginal banken erbjuder just dig beror dock på din bostad, och även på dig.

Tillväxtcentrum medför mindre risk

I praktiken är marginalen på bostadslånet en riskbedömning som banken räknar ut, säger Airaksinen.

”Ju mindre risk för återbetalningsproblem, desto mindre kan marginalen vara.”

Denna risk bedömer banken utifrån många olika faktorer. Kundens återbetalningsförmåga, dvs. hur stora inkomster hen har och om de är regelbundna, har en central inverkan. Därför görs ett stresstest av kundens ekonomi, för att säkerställa att hen klarar av att betala låneamorteringarna utan problem även om räntorna skulle stiga till sex procent.

”Till exempel inverkar en tidsbunden eller fast anställning inte nödvändigtvis på marginalen. I vissa branscher är det mycket vanligt med tidsbundna anställningar och det är så gott som säkert att anställningen fortsätter”, säger Airaksinen.

Bostadens skick och läge inverkar också på marginalen. En bostad i gott skick i ett tillväxtcentrum är sannolikt enkel att sälja vid behov, vilket gör att bankens risk vid finansiering av bostaden är mindre. Om du däremot köper ett äldre renoveringsobjekt på en avlägsen plats, →

BOSTADEN KAN STIGA I VÄRDE TILL EXEMPEL OM DEN RENOVERAS.

är den sannolikt förknippad med större risker och extra kostnader, vilket kan avspeglas i prissättningen av lånet, dvs. marginalen, säger Airaksinen.

Vilken kundrelation du har haft i banken kan också inverka på marginalen. Om kunden är bekant för banken och banken har information om hur hen sköter sin ekonomi, tar banken vanligen en mindre risk när den erbjuder ett lån än med en obekant kund.

”Detta innebär dock inte att en gammal kund alltid får en bättre offert av sin bank än nya kunder. Marginalen beror alltid på den totala riskbedömningen.”

Gör en konkurrensut- sättning regelbundet

När du har fått ett bostadslån är det bra att konkurrensutsätta det med några års mellanrum. Bankens syn på riskerna med lånet kan förändras med tiden.

”Om kunden har lyckats amortera på lånet utan problem i flera års tid, har kunden visat prov på sin betalningsförmåga. Samtidigt har lånekapitalet minskat och tilläggssäkerheter för lånet har frigjorts”, säger Airaksinen.

Dessutom är det alltid bra att konkurrensutsätta lånet om din ekonomi blir bättre eller om bostaden ökar i värde. Bostadens värde kan stiga till exempel om den har renoverats, om nybyggen har gjorts i området eller om där har byggts nya trafikförbindelser. Om det till exempel byggs en spårvagnslinje eller nya tjänster erbjuds i stadsdelen, kan du

få en bättre offert på lånemarginalen.

Det är enkelt att be om en låneoffert hos S-Banken, eftersom offertförfrågningar och låneförhandlingar kan skötas elektroniskt, säger Airaksinen.

Kostnaderna kan överraska

Marginalen är inte den enda kostnad som du gärna ska jämföra i olika låneoffert.

Om du överför lånet till en ny bank efter konkurrensutsättningen, kan banken ta ut en avgift för att du tar ut lånet. Kostnaderna kan vara hundratals euro. Även låneamorteringssättet (till exempel

annuitet, jämnstora rater eller jämnstora fasta rater) kan påverka lånekostnaderna, liksom även till vilken referensränta lånet binds.

Också bankens serviceavgifter, som kontoavgifter, kortavgifter och avgifter för webbankskoder kan uppgå till tiotals euro i månaden. Dessa kostnader kan avsevärt minska effekten av en sänkt marginal.

På S-Banken är de grundläggande banktjänsterna avgiftsfria för ägarkunder, påpekar Airaksinen.

Dessutom uppmanar Airaksinen alla att jämföra de tilläggstjänster som bankerna erbjuder, som låneskyddsförsäkringar och möjligheten att ha amorteringsfrihet.

”Genom flexibilitet och låneskydd kan du säkerställa att du klarar av att betala lånet även om du får det tufft, så att du inte till exempel tvingas sälja ditt hem. Även dessa villkor är bra att jämföra, så att du får ett lånepaket som tillgodoser just dina behov”, påpekar Airaksinen. ■

HUR MYCKET INVERKAR MARGINALEN?

Lånemarginalens inverkan på månadsamorteringen, lånetid 20 år

Låne- belopp	12 mån. Euribor + marginal 0,5 %	12 mån. Euribor + marginal 0,7 %	12 mån. Euribor + marginal 1,0 %
100 000 €	585 €	596 €	611 €
200 000 €	1 170 €	1 191 €	1 223 €
300 000 €	1 755 €	1 786 €	1 834 €

Månadsexemplen som presenteras i tabellen inkluderar amortering, ränta och kontoavgift. Exemplet på den månatliga amorteringen är ungefärliga. De detaljerade lånevillkoren avtalas personligen med kunden vid låneförhandlingar.

EXEMPELKALKYL

När lånebeloppet är 200 000 euro, lånetiden 20 år och den kalkylmässiga räntan på bostadslånet 3,5 % (marginal + 12 mån. Euribor), är den effektiva räntan 3,66 %. Antal amorteringar totalt 240 st. och en amortering 1 160 euro/mån., kredit inklusive kostnader totalt 279 480,80 euro. I kalkylen har följande kreditkostnader beaktats: uppläggningsavgift för lånet 500 euro och kontoavgift 2,50 euro/faktura.

Iiro Rauhala, 28, Åbo

”Jag trodde att jag hade bättre koll”

” Jag började överväga att köpa en egen bostad för första gången för cirka fyra år sedan. Jag använde bankernas lånekalkylatorer för att få en uppskattning av hur stort lån jag kan få med mina inkomster. Sedan bokade jag tid för låneförhandlingar med ett par olika banker för att få en bild av hur stort lån min betalningsförmåga skulle räcka till enligt deras bedömning.

I det här skedet upptäckte jag att jag trodde att jag hade bättre koll på lånefrågor än jag i själva verket hade.

JAG HAR STUDIELÅN och har därför koll på de grundläggande principerna för lånebetalning och räntor. Men ett bostadslån är mer komplicerat än ett studielån, med olika amorteringssätt, garantier, marginaler, tilläggstjänster och bikostnader. Situationen underlättades lite av att jag hade sparat ihop till ett BSP-lån. I det ingår till exempel räntestöd och statsgaranti, och därför behövde jag inte läsa på om säkerheter eller ränteskyddstjänster.

Vid mina första låneförhandlingar stötte jag på ganska många termer som jag inte förstod. Senast jag hade läst på

om till exempel olika amorteringssätt, dvs. jämnstora rater, jämnstora fasta rater eller annuitet, var på lektionerna i samhällslära i högstadiet. Jag kände heller inte till alla regler för BSP-lån, alla kostnader för hantering av lån eller hur överlåtelseskatten funkar för förstabostadsköpare.

Jag frågade bankmedarbetaren om alla termer som jag inte riktigt förstod och hon förklarade dem för mig i detalj. Tillsammans med bankmedarbetaren gick vi till exempel igenom hur de olika amorteringssätten i praktiken påverkar låneamorteringarna och lånebeloppet.

Jag diskuterade även med mina föräldrar – de har erfarenhet av bostadslån. Det finns också mycket bra information på internet om vad du ska tänka på när du konkurrensutsätter lån.

SIST OCH SLUTLIGEN köpte jag ingen bostad då, och lånelöftena hann gå ut. Jag ansökte om lån på nytt för ett drygt år sedan hos tre olika banker.

Jag jämförde marginalerna och försökte också beakta vilken inverkan kostnaderna för hantering av lånet, bikostnaderna och till exempel bonussaldot har.

En av offerterna var betydligt förmånligare än de andra. Slutligen var valet alltså enkelt. Jag köpte min första bostad i Åbo för ett år sedan.”

Erkko Pasanen ville ha en paketcykel i stål som även barnen Penni (t.v.) och Paavo ryms på. Även frun Anna-Maria Pasanen njuter av cykelfärderna.

Paketykeln förändrade vardagen

Paketykeln som familjen Pasanen köpte för sin Bonus var en riktig fullträff. Familjen använder cykeln till utflykter och biblioteksbesök.

text MAARIT RASI foto SUVI ELO

”Mamma, mamma! Vi åker väl cykel?” Hos familjen Pasanen i S:t Karins ställs samma fråga med jämna mellanrum.

Oavsett vart de ska eller vilket väder det är ute, vill familjens förstfödde **Paavo**, 5, alltid åka cykel hellre än bil.

Anledningen till entusiasmen är familjens nya paketykel som rymmer upp till tre barn på en gång.

Erkko Pasanen, 39, skaffade en eldriven paketykel till familjen på fyra personer, eftersom han hade drömt om en sådan i många år. Innan beslutet fattades måste han först övertala frun **Anna-Maria Pasanen**, 36.

”Erkko har flera cyklar, så jag gick med på det först när han förklarade hur han ska åka med paketykeln i skogen med sonen”, säger Pasanen.

Pengar till paketykeln fick familjen delvis med hjälp av S-gruppens Bonus.

På två år hade familjen Pasanen sparat ihop omkring 2 500 euro i Bonus. Familjen samlar Bonus på matinköp på Prisma, tankning på ABC och försäkringar i LokalTapiola. Den täckte hälften av priset på cykeln.

”Min mamma tipsade oss om att koncentrera våra inköp till S-gruppen, och vi har gjort det redan länge, men till en början

överförde vi pengarna direkt till ett brukskonto. Sedan började vi överföra vår Bonus till en fond, där den har vuxit till sig”, säger Anna-Maria.

Paketykeln ersätter bilen

Köpet av en paketykel var en riktig fullträff för familjen.

Paret Pasanen gillar att motionera, och nu är familjen ute och rör på sig ännu mer, eftersom de knappt behöver bilen längre. De beställer hem mat från Prisma, och familjen sköter nästan alla andra ärenden med elcykeln, till exempel biblioteksbesök och besök i Åbo.

”Vi kan transportera hela familjen med cykeln. Det är mycket mer njutningsfullt än att åka bil och trängas i fulla parkeringshus”, säger Erkko.

Om hela familjen åker iväg är det en av föräldrarna som kör paketykeln. Familjens snart tvååriga dotter sitter hela färden i sin barnstol bak på cykeln och Paavo åker med sin egen cykel. Om femåringen tröttnar lyfter föräldrarna upp både honom och cykeln på paketykeln och fortsätter färden.

Paret Pasanen använder sin nya cykel året om.

”Om vintern är det härligt att åka till ett vindskydd, ta med ved och grilla”, säger Anna-Maria.

Cyklar är Erkko Pasanens passion. Han har bland annat byggt cyklar till sig själv och sin fru. Han är lycklig över att cykelintresset verkar ha gått i arv från far till son.

”Jag har lärt mina barn att du kan ta dig till många ställen med cykel. Själv har jag cyklat till jobbet och skolan hela mitt liv”, säger Erkko.

Mamma Anna-Maria föregår med gott exempel för sina barn genom familjens ekologiska sätt att resa. Förra sommaren gjorde familjen en lyckad cykelutfärd till Åland.

Det fanns stunder när barnen var trötta och hade små vredesutbrott, som det är när man reser med barn.

Men varje gång familjen satte sig på cykeln igen förbyttes barnens gnäll till glädje och stor entusiasm. ■

Cykelintresset verkar ha gått i arv från far till son.

SAMLA BONUS!

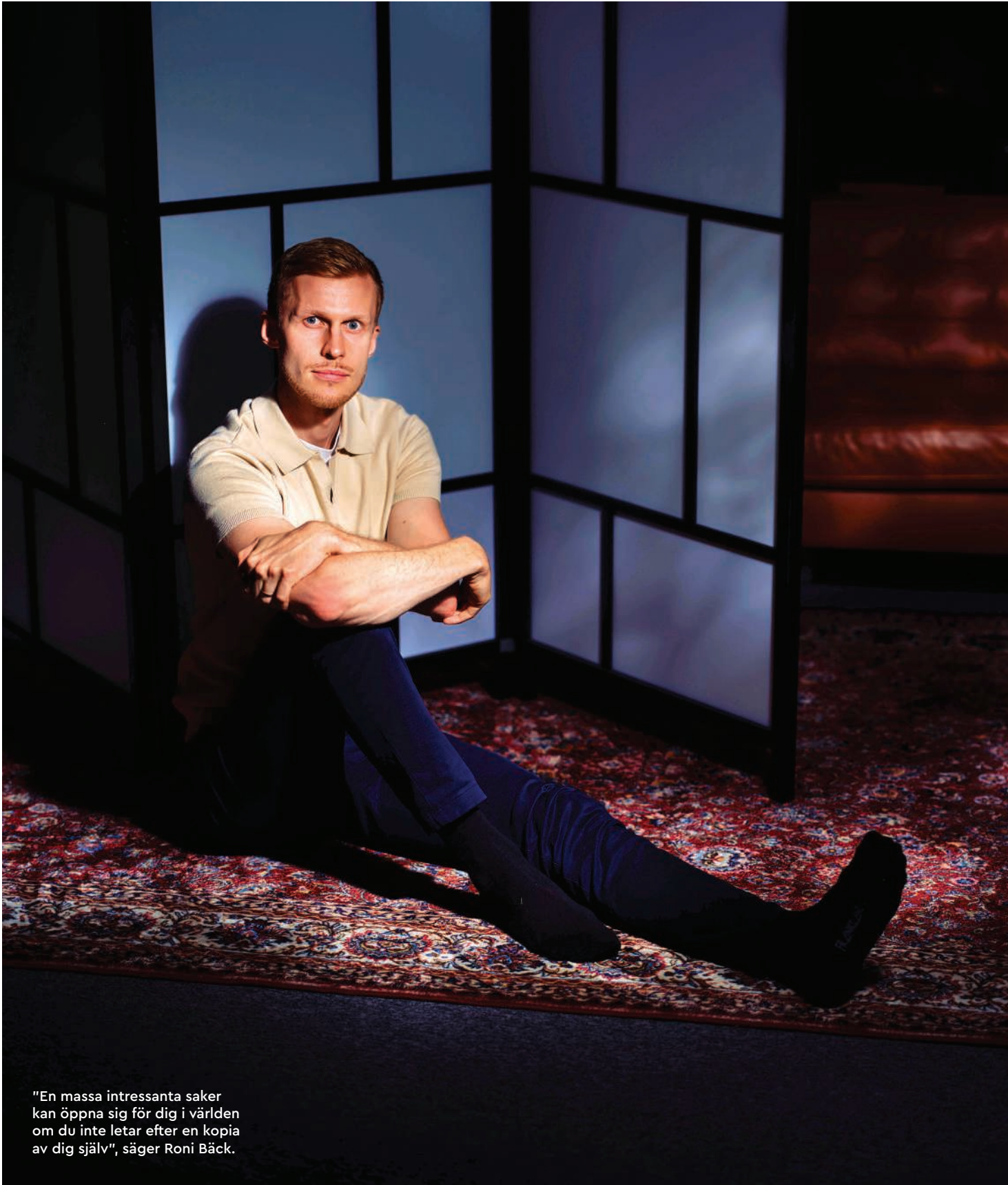
Bonus samlas på hela familjens köp vid över 2 000 av S-gruppens verksamhetsställen och bonuspartner. Bonustabellen visar hur mycket Bonus du får. Maximal Bonus på 5 procent får du vid månadsköp på 900 euro. Bonus betalas in på ditt konto i S-Banken på Lönedagen, dvs. den 10 varje månad.

Under 2023 betalades totalt 529 miljoner euro i Bonus ut, dvs. ägarkunderna fick i genomsnitt 205 euro i Bonus på sina konton.

Läs mer: s-kanava.fi

EN BÄTTRE PLATS ATT BO PÅ

Tillsammans för en mer hållbar framtid

"En massa intressanta saker kan öppna sig för dig i världen om du inte letar efter en kopia av dig själv", säger Roni Bäck.

Vänner efterlyses

Youtubern Roni Bäck, 31, har känt sig ensam efter att han fick barn. "Det är svårt att upprätthålla vänskap med våld", säger han.

"NÄR DU FYLLER TRETTIO börjar en period i ditt liv då du fattar stora beslut. De påverkar även vänskapsrelationerna", säger **Roni Bäck**, en av Finlands mest populära youtubers.

Med stora beslut avser han valen att skaffa barn, ha ett parförhållande och var du ska bo.

Bäck fick barn för knappt två år sedan. Efter det första barnets födelse gifte han sig med barnets mor. Även om Bäck har ett stort antal vänner, kompisar och kollegor runt omkring sig, har han även känt sig ensam. Som småbarnspappa skulle han vilja ha människor i samma livssituation i sin vardag.

"Om en barndomsvän fester till fyra på morgonen och du själv sitter i sandlådan på söndag morgon, går era liv naturligt i olika riktningar. Det är svårt att upprätthålla vänskap med våld."

Det var ingen slump att paret Bäck flyttade till ett område med mycket barnfamiljer tidigare i år. Det är enklare att skapa sociala relationer när det springer barn med föräldrarna i släptåg, dina grannar, tvärs över din gård.

"Den största anledningen till flytten var att vi ville ge barnet en miljö där det finns lekkompisar. Jag säger till barnen i vårt grannskap att de alltid är välkomna till oss. Genom barnen har jag lärt känna nya människor som jag kan dela barnfamiljsvardagen med."

Samma intressen är ett naturligt sätt att komma andra människor närmare, men Bäck har även en annat slags tank när det gäller att knyta vänskapsrelationer – och varför inte parförhållanden.

Tänk om du i stället för att välja människor med liknande intressen skulle öppna dig för en människa som är din raka motsats?

"En massa intressanta saker kan öppna sig för dig i världen om du inte letar efter en kopia av dig själv."

Kompisar off- eller online

Många av Bäck's vänskapsrelationer har uppstått på internet, och han värderar inte kvaliteten på vänskapen utifrån om umgänget sker ansikte mot ansikte eller online.

"En vänskapsrelation uppstod när vi spelade dataspel. Under de första sex åren visste vi inte ens hur den andra såg ut."

Bäck jobbar som videoproducent och hans ansikte är bekant för hundratusentals unga. Han vet att han för många är en viktig onlinevän, i vars sällskap man inte behöver känna sig ensam.

I november kommer Bäck att för tredje gången delta som både speaker och erfarenhetsexpert i Bright Friday, ett evenemang som ordnas för elever i årskurs sju i Birkaland. Temat för det underhållande gratisevenemanget är ensamhet.

Sjundeklassarna oroar sig i princip över samma saker som de har gjort i alla tider: hur ska jag få vänner i den nya skolan? Bäck har inget direkt svar på den frågan, men eftersom han själv har varit blyg uppmuntrar han unga att delta i olika evenemang som ordnas.

"Det är en bra början, att du får uppleva att du är delaktig." ■

LJUS I EN- SAMHETEN

HANDELSLAGET Pirkanmaan Osuuskauppa och Tammerfors stads ungdomstjänster ordnar det avgiftsfria evenemanget Bright Friday för elever i årskurs sju. Temat för evenemanget är "Du är inte ensam. Tillsammans är vi mer."

EVENEMANGET hålls 23 november i Tammerfors huset.

SPEAKER vid evenemang-
et är Roni Bäck.

MER information:
BRIGHTFRIDAY.FI

SÄLLSKAPSDJUR PÅ HOTELLET

Våra lurviga vänner på resande fot

Rolig semester för nyfiken katt

Nyfikna katter vill ha spännande saker att undersöka. Åtminstone för sjuårige Armas fanns det gott om sådant på hotellrummet på Original Sokos Hotel Arina i Uleåborg.

Armas tittade bakom gardinerna och under sängarna. Armas var mycket fascinerad av spegeln och han beundrade sin spegelbild flera gånger.

Armas ägare **Maria Korte** berättar att de fick ett underbart mottagande på hotellet. I receptionen fick hon leksaker till katten. På rummet fanns ett klätterträd.

Armas är av rasen kanadensisk sphynx. Den hårlösa katten fick positiv uppmärksamhet från de andra hotellgästerna. Många kom fram och frågade vad han är för ett djur då han inte ser ut som en katt. Ett litet barn i en kärra ropade glatt "en katt, en katt, här finns en katt".

Hotellvistelsen var så spännande för Armas att han sov nästan hela dagen då han kom hem. ■

SE EN VIDEO PÅ Armas hotellvistelse
på vår webbplats yhteishyvä.fi

Foto Sini Pirnes

VÄLKOMMEN TILL HOTELLET! Vissa rum på hotellet är reserverade för sällskapsdjur. Tilläggsavgiften för ett rum för sällskapsdjur är 15 euro. På rummet finns en handduk, matkopp och vattenkopp till djuret. För hundar finns det hundpåsar.

SOCKLANDET

Gläd någon du gillar med ett par landskapssockor

Från lågland till fjäll

Norra Österbotten sträcker sig från Bottenviken till östra riksgränsen. Huvudorten i vårt till ytan näst största landskap är Uleåborg. Naturen i Norra Österbotten kännetecknas av kusten med många älvar, vidsträckt strängmyrar och skogklädda höjder. Handelslagen i landskapet är Arina, KPO och Koillismaa.

Tranedans

Norra Österbottens landskapssockor är inspirerade av den mystiska myren. Skaften pryds av landskapsfågeln, tranan. I mönstret återfinns också vita blommor av getpors.

beskrivning MINTTU WIKBERG foto JOHANNA LEVOMÄKI
fotoarrangemang JENNI VALPIO

Norra Österbotten

Storlek 38

Garnåtgång: Novita Nalle
(80 % ull, 20 % polyamid,
100 g = 260 m)

(010) naturvit 100 g

(392) natur 100 g

Strumpstickor 3 mm eller
enligt handlag

25 s/10 cm mönsterstickning

Obs! Fäst trådar som löper
över mer än 4 m på avigsidan
genom att sno garnen om
varandra. Variera platsen, så
att bindningarna inte hamnar
mellan samma maskor flera
varv efter varandra.

Skaft

Lägg upp 80 m med det
naturvita garnet och fördela
maskorna jämnt på fyra stick-
or. Varvbytet är mellan 4:e
och 1:a stickan.

Sticka vriden resår runt på
alla stickor: *1 a, 1 r vriden (= i
den bakre maskbågen)*, upp-
repa *-* tills arbetet mäter
3 cm.

Börja sticka diagrammet
runt över alla maskor med 1:a
varvet i diagram A. Sticka hela
diagrammet. (Obs! En del av
varven är enfärgade.)

Fortsätt att sticka möns-
terstickning enligt diagram B
och sticka varven 1–62 av dia-
grammet. Sticka minskningar-
na enligt diagrammet. Sticka
varv 63, dvs. sista varvet
(obs att det är kortare än de
övriga), och dela upp m på
stickorna enligt anvisningarna
upptill på diagrammet. Du har
56 m när du har stickat klart
diagrammet.

Häl

Sticka hälen med det naturfär-
gade garnet. Börja hållappen
genom att sticka maskorna
på 1:a stickan rätt över på
4:e stickan = 28 m. Resten av
maskorna får vila.

Börja sticka gäsögonstick-
ning:

1:a v (avigs): Lyft 1:a m med
garnet på avigsidan, sticka
resten av maskorna avigt.
Vänd arbetet.

2:a v (räts): *Lyft 1 m med
garnet på avigsidan, sticka

Vem ska få sockorna?

Föreslå en mottagare
för Norra Österbottens
sockor på yhteishyvä.
fi/sukkamaa. Modell-
paret är stl. 38.

Långskaftade sockor
är en välkommen julklapp.
Tofsarna gör de härliga
sockorna extra vintriga.

1 m rätt*, upprepa *-* varvet
ut. Vänd arbetet.

3:e v (avigs): Lyft 1:a m med
garnet på avigsidan, sticka
resten av maskorna avigt.
Vänd arbetet.

4:e v (räts): Lyft 1 m med
garnet på avigsidan, sticka
2 r, *lyft 1 m med garnet på
avigsidan, sticka 1 r*, upprepa
- och sticka sista m rätt.
Vänd arbetet.

Upprepa v 1–4 totalt 7
gångar (= 28 v). Sticka ytter-
ligare 1 v avigt som tidigare
och vänd arbetet.

Minskning för häl

Börja minska för hälen: Fort-
sätt sticka förstärkt häl som
tidigare. Sticka följande räta
varv tills det återstår 10 m på
stickan. Gör en överdrags-

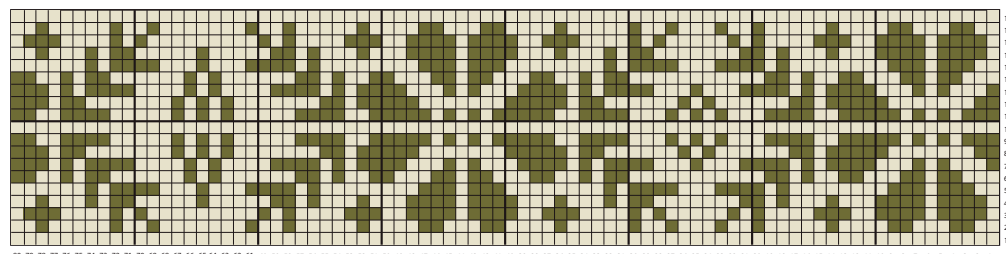
hoptagning (öhpt = lyft 1 m
rätt, sticka 1 m rätt och dra
den lyfta m över den sticka-
de) och vänd arbetet. Lyft 1:a
maskan utan att sticka den,
sticka 8 m avigt och sticka
ihop de 2 följande maskorna
avigt. Vänd arbetet. Lyft 1:a
maskan utan att sticka den,
sticka förstärkt häl tills det
återstår 9 m, gör en öhpt och
vänd arbetet.

Fortsätt med minskning-
arna på det här sättet, så att
sidmaskorna minskar med
en för varje varv och du hela
tiden har 10 m i mitten. När
inga maskor återstår på sid-
orna, fördelar du maskorna i
mitten på två stickor 5 + 5 m
och stickar förstärkt häl över
de första 5 m. Varvbytet är
nu här.

Hälkil och tå

Sticka 5 m rätt över hållap-
pen. Ta den lediga stickan
och plocka med det naturfär-
gade garnet upp 14 m längs
hållappens vänstra sida +
1 m mellan hållappen och 2:a
stickan. Sticka de upplockade
maskorna vridet rätt, dvs. i
den bakre maskbågen. Sticka
rätt över m på 2:a stickan och
minska samtidigt 1 m (=13 m).
Sticka rätt över m på 3:e
stickan. Med den sticka som
har 5 m plockar du sedan upp
15 m längs hållappens högra
sida + 1 m mellan 3:e stickan
och hållappen. (OBS! Du ska
plocka upp 1 m mer än på
andra sidan.) Sticka vridet rätt
över de upplockade maskor-
na och rätt över de 5 m av
hållappen. Du har nu 68 m.

DIAGRAM A

■ = sticka 2 m ihop rätt
 ■ = överdragshoptagning (öhpt) = lyft 1 m rätt, sticka 1 m rätt och dra den lyfta m över den stickade

Beskrivningen för sockor i stl 42 finns på yhteishyva.fi/sukkamaa

Börja sticka mönster och minska för hälkilen från 1:a v i diagram C och sticka varje varv i diagrammet. Efter minskningarna har du 56 m, fördelade så att du har 14 m på 1:a stickan, 13 m på 2:a stickan, 14 m på 3:e stickan och 15 m på 4:e stickan.

När du har stickat ut diagrammet, fortsätter du sticka slätstickning med det naturfärgade garnet tills sockan mäter 20 cm under foten eller den täcker lilltån.

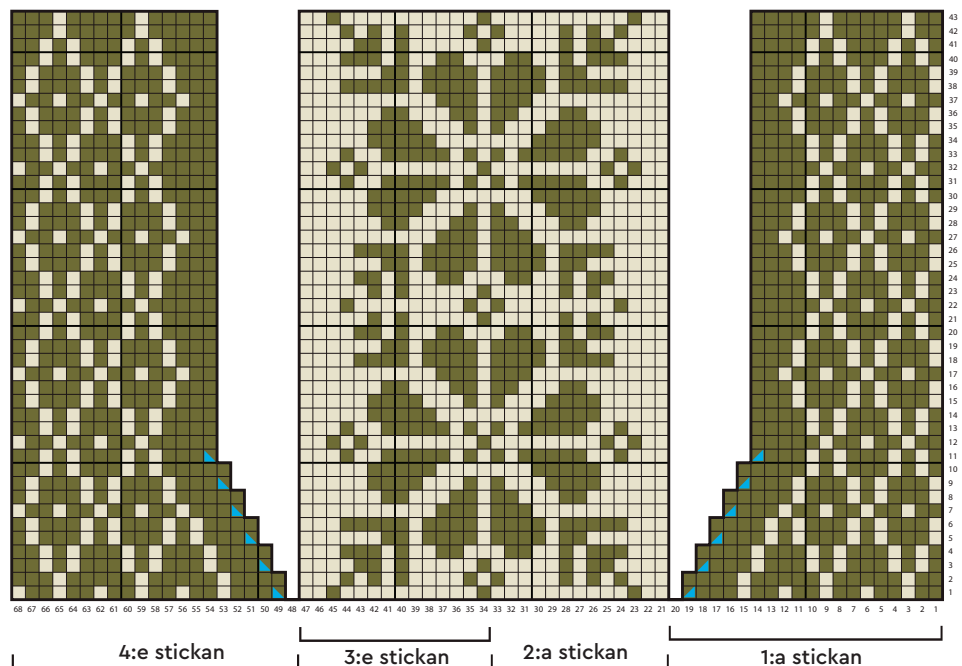
Tådel

Fortsätt sticka slätstickning och börja minska för tån så här: Sticka 2 r ihop + 1 r i slutet av 1:a och 3:e stickan, och 1 r + öhpt i början av 2:a och 4:e stickan. Upprepa minskningarna vartannat varv tills 28 m återstår. Gör sedan minskningarna på varje varv. När 8 m återstår tar du av garnet och drar det genom alla maskor. Fäst garnet väl.

Till slut

Ånga sockorna lätt. Om du vill, kan du tillverka tofsar av vitt garn och fästa dem på skaften. ■

DIAGRAM C

DELA FOTON PÅ INSTAGRAM #SUKKAMAA
 MED OMNÄMNANDET @YHTEISHYVA

VISA DET GRÖNA KORTET

Penningvärda förmåner för ägarkunderna

SAMARBETE ansvarar inte för ändringar i evenemangsinformationen gjorda efter att tidningen gått i tryck. Förmåner ger inte Bonus, om inte annat anges.

Fler förmåner på yhteishyvä.fi/edut

GÅ PÅ TEATER

The Black Rider – djävulsk rockopera i Lahtis **S-Förmån 5-8 €**

Med S-Förmånskort till musikalen The Black Rider standardbiljett 44 €/pensionärer 42 €/studerande och arbetslösa 25 € (norm. 52/49/30 €) fr. 22.11 kl. 12 och ons. 27.11 kl. 18.30 på Lahtis stadsteater.
Biljetter och mer information: Lahtis stadsteater, Kirkkokatu 14, tfn 0600 30 5757 (1,53 €/min. + lna), lahdenkaupunginteatteri.fi
Lippu.fi tfn 0600 900 900 (2 €/min. + lna), www.lippu.fi

Föreställningen Meille käy hyvin på Joensuu stadsteater **S-förmån 5 €**

Med S-Förmånskort biljetter till föreställningen Meille käy hyvin 21 € (norm. 26 €) lör. 16.11 kl. 13.30 och tors. 5.12 kl. 18.30. Max 2 förmånsbiljetter/S-Förmånskort.

Biljetter och mer information: Joensuu stads kundservice carelicum.palvelut@joensuu.fi tfn 013 337 5222, Koskikatu 5 eller infodisken på Prisma i Joensuu.

En timme före föreställningarna via Joensuu stadsteaters biljettförsäljning vid dörren, teaterhuset, Rantakatu 20 joensuunteatteri.fi

Thrillern Eikä yksikään pelastunut i Seinäjoki **S-förmån 4 €**

Med S-Förmånskort biljetter till Agatha Christies klassiska thriller (svensk titel: Och så var de bara en) 38 € (norm. 42 €) ons. 27.11 kl. 19 och lör. 14.12 kl. 13 på Seinäjoki stadsteater.

Biljetter och mer information: Seinäjoki stadsteater,

Agatha Christies klassiker uppförs i Seinäjoki.

Alvar Aallon katu 12, Seinäjoki stadsteaters biljettförsäljning tfn 010 416 2600 (0,0835 €/samtal + 0,1669 €/min.), seinajoenkaupunginteatteri.fi, Lippupiste tfn 0600 900 900 (2 €/påbörjad min. + msa/lna), www.lippu.fi. Prisma Hyllykalio och Lippupistes övriga försäljningsställen.

ÅK PÅ EN TUR

Kryssning & buffé förmånligt **S-förmån 3 €**

Med S-Förmånskort En dag

i Tallinn & Buffet-kryssning eller Minikryssning & Buffet fr. 44 €/pers. (norm. fr. 47 €/pers.). Lägg till S-Förmånskortet till ditt kundkonto i Eckerö Line så bokar du resan till ägarkundspris.

Biljetter och mer information: www.eckeroline.fi

Penningvärda förmåner med Helsinki Card **S-förmån -10 %**

Med S-Förmånskort 24h/48h/72h Helsinki Card-, Helsinki Card City- och Helsinki Card Region-stadskort -10 % (norm. 46-89 €), även

kort för barn. I kortet ingår Helsingfors viktigaste sevärdheter och besöksmål.

Biljetter och mer information: www.helsinki.fi med koden SETU

Sightseeing i Helsingfors **S-Förmån 3,40-6,80 €**

Med S-Förmånskort Helsinki Panorama Sightseeing -20 %: vuxna fr. 27,20 € (norm. fr. 34 €), barn 6-15 år 13,60 € (norm. 17 €). Längd 1 h 45 min. 11 språk. Avgångar dagligen.

Biljetter och mer information: www.stromma.com/helsinki. Biljetter till förmånpris i förväg på internet med koden: SETU

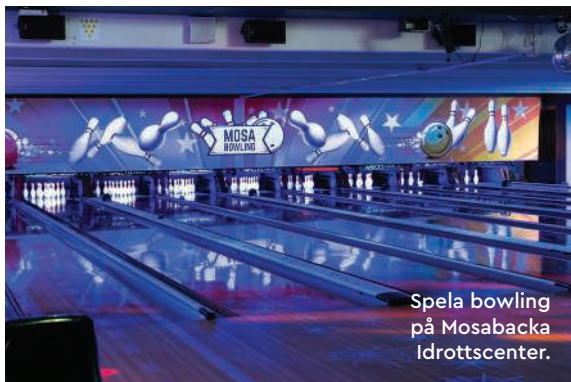
ÖVRIGA

B-grundkurs med personbil på Autokoulu Lilliputti **S-förmån 30 €**

Nu får du en högklassig B-grundkurs för 1 369 € (norm. 1 399 €) på bilskolan Autokoulu Lilliputti. Myndighetsavgifter ingår ej i priset.
Bokningar och mer information: Autokoulu Lilliputti Oy, Igelkottsvägen 4 Helsingfors, tfn 045 112 1900, info@lilliputti.com

Åk på kryssning till Tallinn med Eckerö Lines m/s Finlandia.

Sysselsättning för hela familjen på Mosabacka Idrottscenter

S-Förmån 3-75 €

Med S-Förmånskort:

- Testa grenarna bågskytte, knivkastning och ecoaims-skytte på måndagar, 3 grenar totalt 35 € (norm. 40 €).
- 15 % engångsrabatt på köp i utrustningsbutiken för deltagare i nybörjarkurser i väggklättring samt efter godkänt säkringstest 1 mån. gymkort gratis.
- En gång på fortsättningskurs gratis för deltagare i nybörjarkurser i bågskytte (norm. 15 €).
- Gymkort i 30 dagar till rabattpris. Heldagskort 49 € (norm. 59 €) och förmiddagskort 39 € (norm. 49 €). Nyckelkort 3 €. 1 förmån/pers./år.
- Bowlingbana vardagar 17 € (norm. 22 €), vardagskvällar och veckoslut ej discobowling 23 € (norm. 27 €) och fre-lör. discobowling 32 € (norm. 38 €).
- Beställningsbastu och handdukshyra gratis (norm. 75 €) på födelsedagsfester, svensexor och möhippor med bubelfotboll, bågskyttekrig, bågskytte och klättring.

Bokningar och mer information:

myyntipalvelu@tapanilanurheilufi, www.tapanilanurheilufi,
Tapanilan Urheilukeskus, Jaktfärdsvägen 3, Helsingfors

Vilken artikel gillar du bäst? Svara och
vinn ett presentkort värt 100 euro!

BLAND ALLA SOM SVARAR lottar vi ut
ett presentkort à 100 euro som kan användas
på S-gruppens verksamhetsställen.

SVARA SENAST 10.12.2024 på www.yhteishyva.fi/
osallistu eller per post på Samarbetes redaktion,
Läsartävling, PB 1, 00088 Helsingfors.

VINNAREN i föregående läsartävling
har kontaktats personligen.

SUDOKU

Lösningar på sudokuna finns på
yhteishyva.fi/sudoku.

	8					1	
	6		8	5			3
2	1					7	
					4	2	6
1	2		3	7	6		5
7		6	5				
		2					9
3				1	2		6
	5						4

●○○ LÄTT

		3			6	4	
			1		8		5
	8	7				1	2
8			3	6			
7		5				6	4
				5	9		3
4		9				5	2
	1		9		2		
		8	6			9	

●○○ MEDELSVÄRT

7			4				6	8
	9	6	8			1		
						2		9
1	3		6		5		4	
	6		9		7		1	3
2		9						
		1			8	6	2	
6	5				4			7

●●● SVÅRT

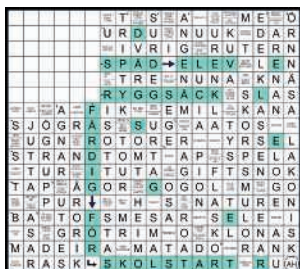
Gjorda av: Jyrki Takala

KRYSS

Ann Husman, foto Getty Images

Lösning på
föregående
kryss:
DELSEGER

Vinnaren i
krysset har
kontaktats
personligen.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Svara senast 10.12.2024 på blanketten som finns på www.yhteishyvä.fi/ osallistu eller skicka det nyckelord som bildas i de numererade rutorna per post till adressen Samarbets redaktion, "Kryss", PB 1, 00088 Helsingfors. Kom ihåg att ange ditt namn och din adress. Bland alla lösningar lottar vi ut ett presentkort till S-gruppen värt 50 euro.